Archetype

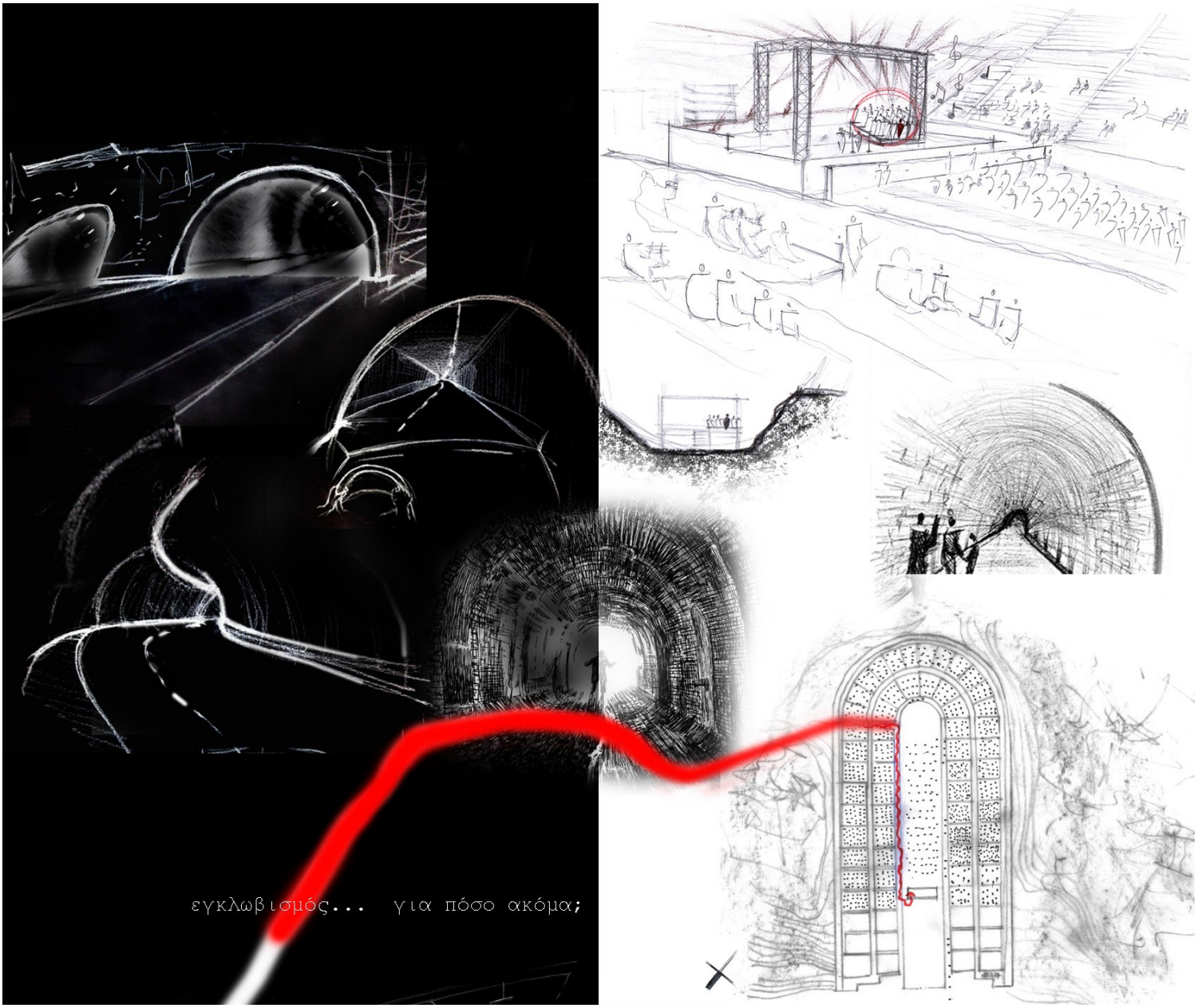

Λειτουργία και Χρήση στην Αρχιτεκτονική: Από την Παρατήρηση στον Σχεδιασμό

Ιόλη Κάνιστρα - 08/12/2025

Όνομα Φοιτήτριας: Ιόλη Κάνιστρα
Όνομα Επιβλέποντα: Λεωνίδας Κουτσουμπός
Πανεπιστήμιο: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο- Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Ημερομηνία Παρουσίασης: Ιούνιος 2024

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τη μελέτη της αρχιτεκτονικής εμπειρίας μέσω της ανάλυσης δύο διαφορετικών χωρικών συνθηκών: του χώρου δυσκολίας και του χώρου καταφυγίου. Εστιάζει στη βιωματική παρατήρηση και στις ψυχολογικές και αισθητηριακές επιδράσεις που ασκούν αρχιτεκτονικά περιβάλλοντα στον χρήστη, με έμφαση στην ενεργή συμμετοχή του σώματος στη χωρική εμπειρία.

Η μελέτη εστιάζει στη βιωματική διάσταση της αρχιτεκτονικής, εξετάζοντας πώς ο χώρος, μέσω της υλικότητας, της μορφής, του φωτός, του ήχου και της συμβολικής του λειτουργίας, επηρεάζει την ανθρώπινη εμπειρία και ενισχύει τη σχέση με το περιβάλλον. Η ανάλυση βασίζεται στη σύγκριση δύο αντίθετων, αλλά συμπληρωματικών εμπειριών: από τη μία το τούνελ αυτοκινητοδρόμου, στο οποίο δεν είναι ορατή η έξοδος, ως χώρος απομόνωσης και πίεσης· και από την άλλη η θέση στη σκηνή του θεάτρου στο Καλλιμάρμαρο Στάδιο, όπου συμμετείχε ως μέλος χορωδίας, ως χώρος έκφρασης και ψυχικής ανάτασης.

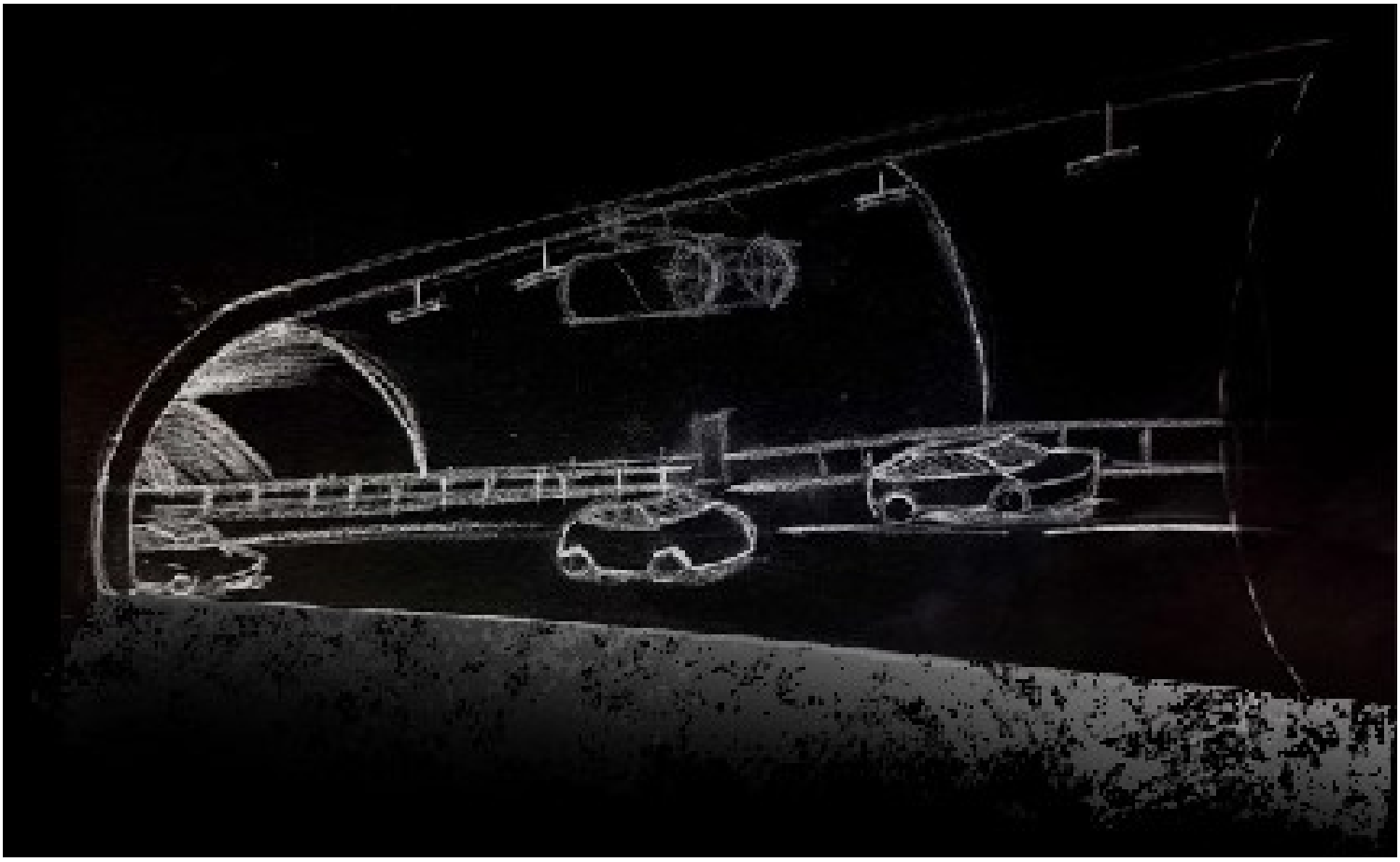

Εικόνα 1: Σκίτσο τομής στο Τούνελ του αυτοκινητόδρομου

Το τούνελ αποτελεί έναν "χώρο δυσκολίας", μεταβατικό και ψυχολογικά φορτισμένο. Η καμπύλη γεωμετρία, η περιορισμένη προοπτική, η έλλειψη φυσικού φωτός (εικόνα 1), η χρήση σκυροδέματος και ο αποσπασματικός φωτισμός συνθέτουν ένα καταπιεστικό περιβάλλον. Οι σκιές εντείνουν τη μονοτονία και η ηχητική αντήχηση ενισχύει το αίσθημα εγκλωβισμού.

Καθώς προχωρά κανείς, οι καμπύλες του τούνελ ξετυλίγονται αδιάκοπα, ενισχύοντας την αίσθηση απομόνωσης και αβεβαιότητας. Η επαναλαμβανόμενη γεωμετρία και το μεγάλο μήκος δημιουργούν την εντύπωση μιας ατελείωτης διαδρομής, ενώ ο αδύναμος φωτισμός εντείνει τη χωρική ασάφεια και την ψυχική ένταση.

Εικόνα 2: Σκίτσο χώρου δυσκολίας και μη ορατότητας

Εικόνα 3: Σκίτσο χώρου δυσκολίας η αίσθηση στον χώρο από τη δική μου ματιά

Η εμπειρία μετατρέπεται από πρακτική σε υπαρξιακή. Το τούνελ ενεργοποιεί αρχέτυπα του άγνωστου και της απομόνωσης. Η αίσθηση χρόνου αλλοιώνεται και η πορεία αποκτά τελετουργικό χαρακτήρα. Η ασαφής έξοδος (εικόνα 2) και η έλλειψη προσανατολισμού τοποθετούν το σώμα σε άμυνα. Το τούνελ αποτυπώνεται ως

πορεία χωρίς σταθερές (εικόνα 3).

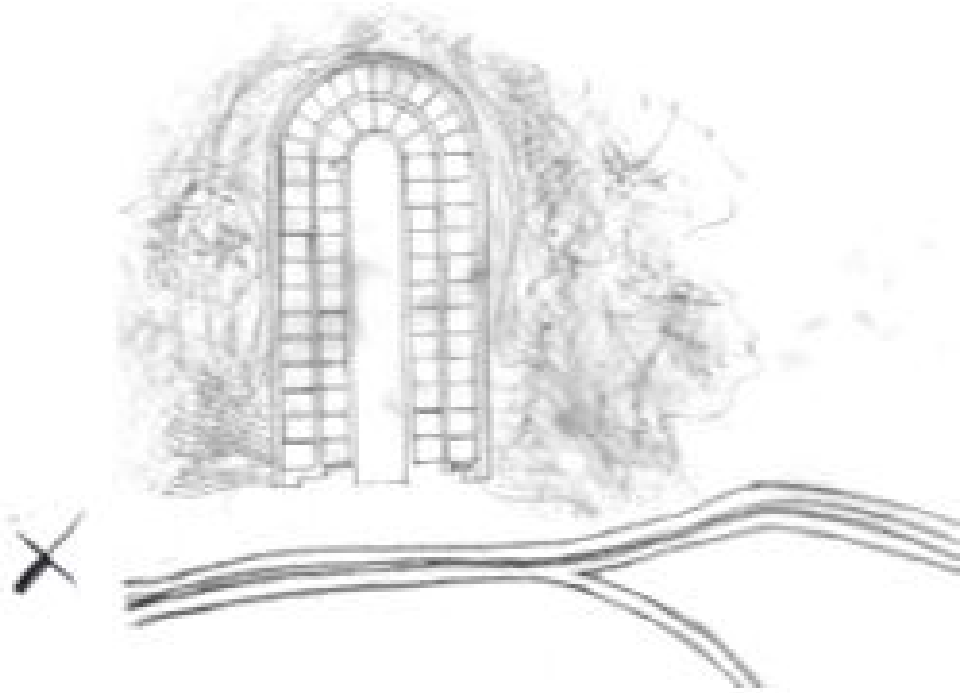

Εικόνα 4: Κάτοψη χώρου καταφύγιου – Καλλιμάρμαρο στάδιο

Εικόνα 5: Φωτογραφία της λυόμενης σκηνής (πάνω) και σύνδεση με τον περιβάλλοντα χώρο (κάτω)

Αντίθετα, η σκηνή του θεάτρου στο Καλλιμάρμαρο βιώνεται ως "χώρος καταφυγίου". Ο συμμετρικός, αμφιθεατρικός σχεδιασμός δημιουργεί σαφή προσανατολισμό και αίσθηση ενότητας (εικόνα 4). Η υλικότητα του μαρμάρου αντανακλά το φως, ενισχύοντας τη διαύγεια. Ο φυσικός φωτισμός ενοποιεί τον χώρο με το περιβάλλον, προσδίδοντας τελετουργική διάσταση (εικόνα 5).

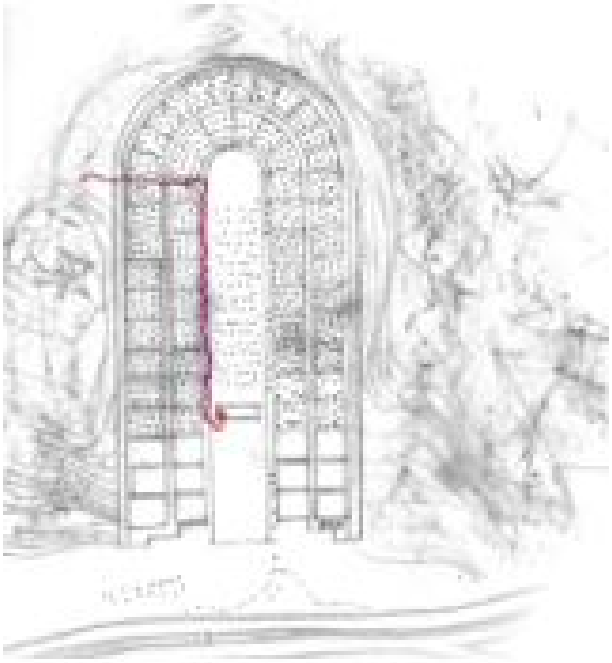

Εικόνα 6: Κάτοψη χώρου καταφύγιου - Η δική μου κίνηση στον χώρο

Η μετάβαση από τον υπόγειο διάδρομο (εικόνα 6) προς τη σκηνή, από το ημίφως στον ανοιχτό χώρο, αποκτά συμβολική σημασία. Η σκηνή γίνεται πεδίο ενδυνάμωσης, ενώ η παρουσία του κοινού ενισχύει τη συλλογική εμπειρία.

Η εμπειρία στη σκηνή του θεάτρου στο Καλλιμάρμαρο είναι μια συνάντηση με το αρχέτυπο του καταφυγίου και της προστασίας. Ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός του χώρου δημιουργεί περιβάλλον που υποστηρίζει την ψυχική και καλλιτεχνική ευεξία και ενεργοποιεί την ανάγκη για ασφάλεια και έκφραση. (εικόνα 7,8,9,10)

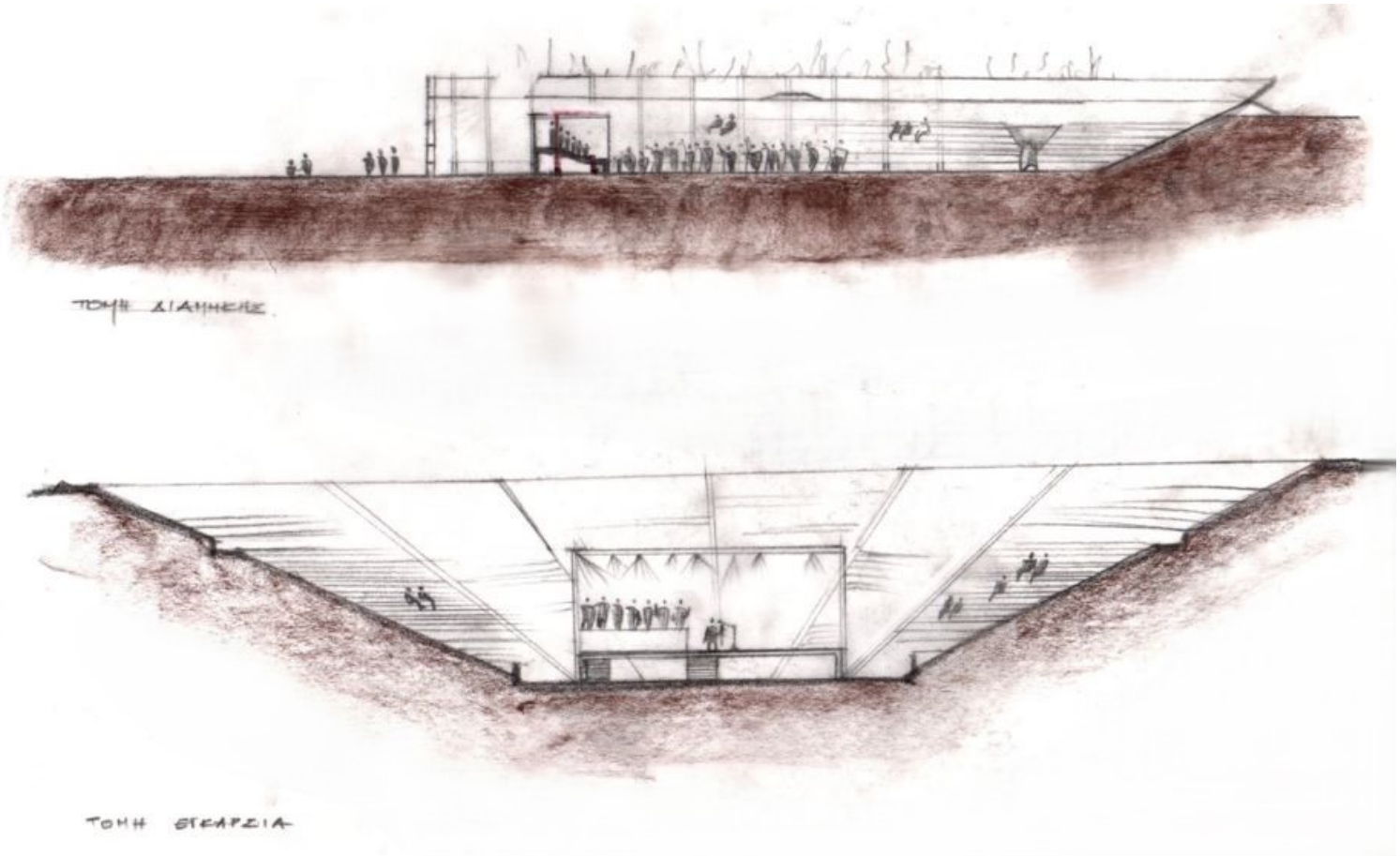

Εικόνα 7: Διαμήκης και εγκάρσια τομή

Εικόνα 8: Σκίτσο χώρου ευκολίας εξωτερικός παρατηρητής

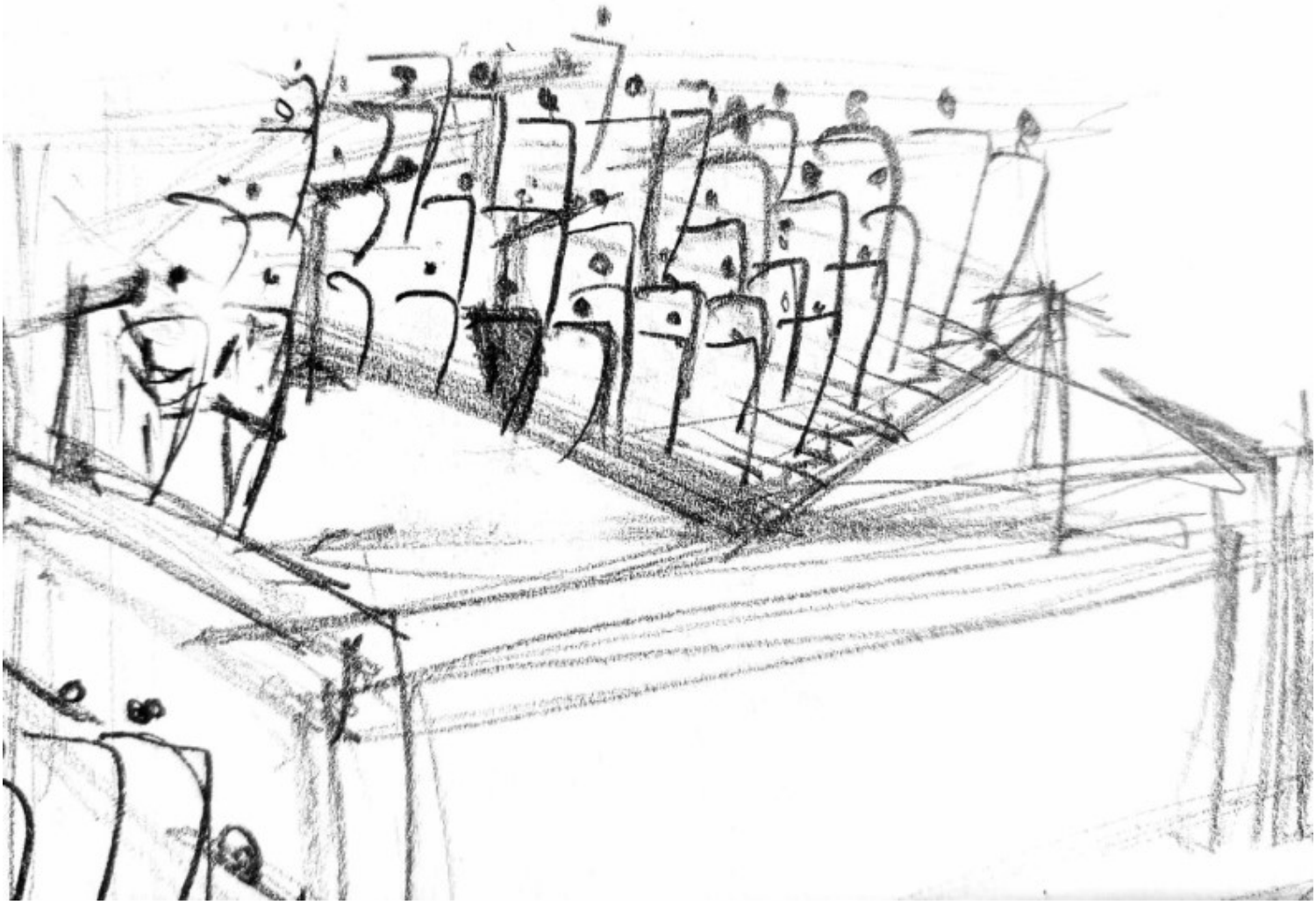

Εικόνα 9: Σκίτσο χώρου ευκολίας, η αίσθηση στον χώρο

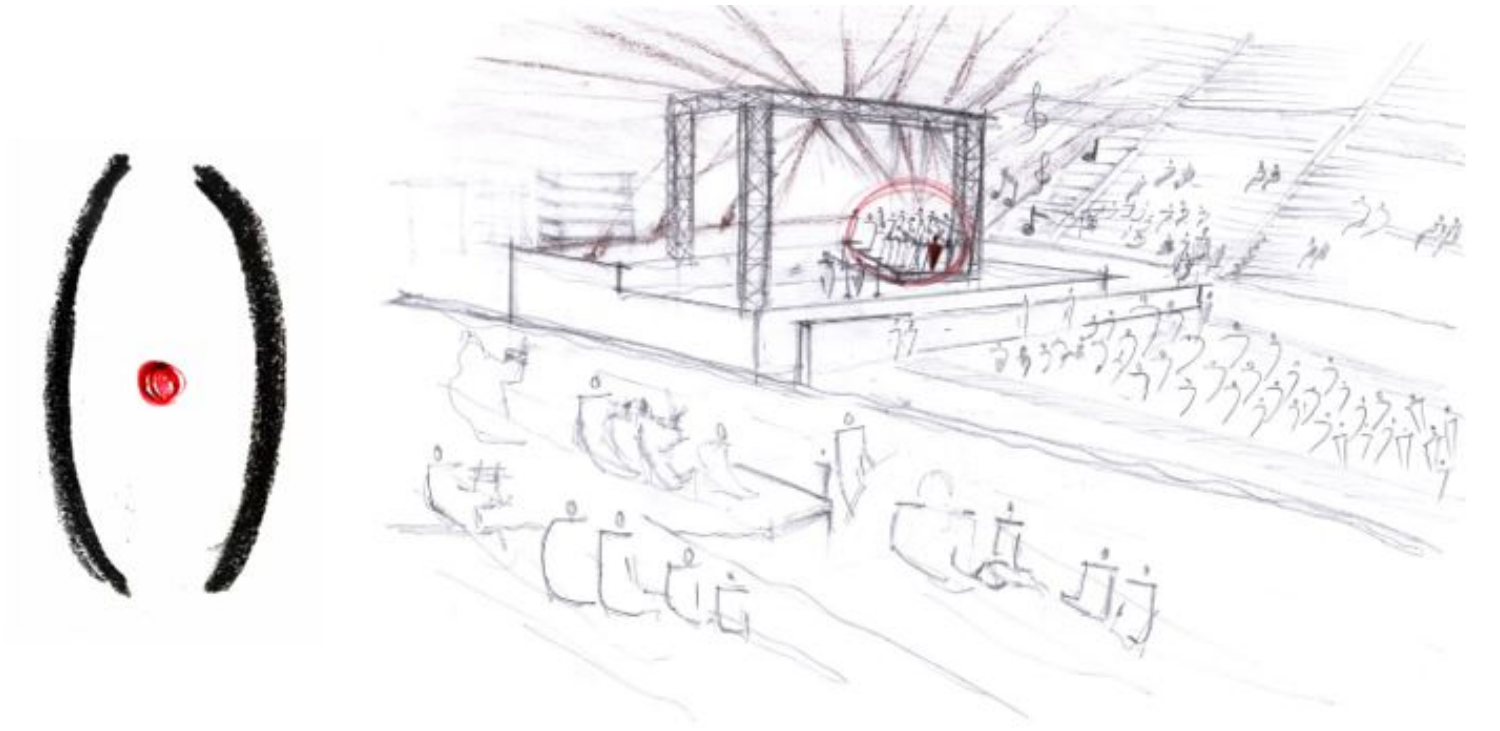

Εικόνα 10: Σκίτσο χώρου ευκολίας, η αίσθηση στον χώρο

Ο φωτισμός, φυσικός ή τεχνητός, ενισχύει τη θεατρικότητα. Σκιές και φώτα συγκροτούν σκηνογραφία. Ο ήχος διαχέεται ομαλά, αναδεικνύοντας την ακουστική του χώρου.

Η μελέτη μέσα από αρχιτεκτονικά μέσα αναδεικνύει δίπολα: φως/σκοτάδι, ροή/στασιμότητα, εξωστρέφεια/εσωστρέφεια, φόβος/έμπνευση.

Συμπερασματικά, ο χώρος ενεργοποιεί αισθήσεις, επηρεάζει την ψυχή και διαμορφώνει μνήμη. Η αρχιτεκτονική καθορίζει τον τρόπο που κινούμαστε, εκφραζόμαστε και σχετιζόμαστε. Το τούνελ και η σκηνή του Καλλιμάρμαρου συγκροτούν δύο αντίθετους, αλλά αλληλοσυμπληρούμενους πόλους μιας αρχιτεκτονικής αφήγησης για τον φόβο, τη μνήμη και τη λύτρωση (εικόνα 11).

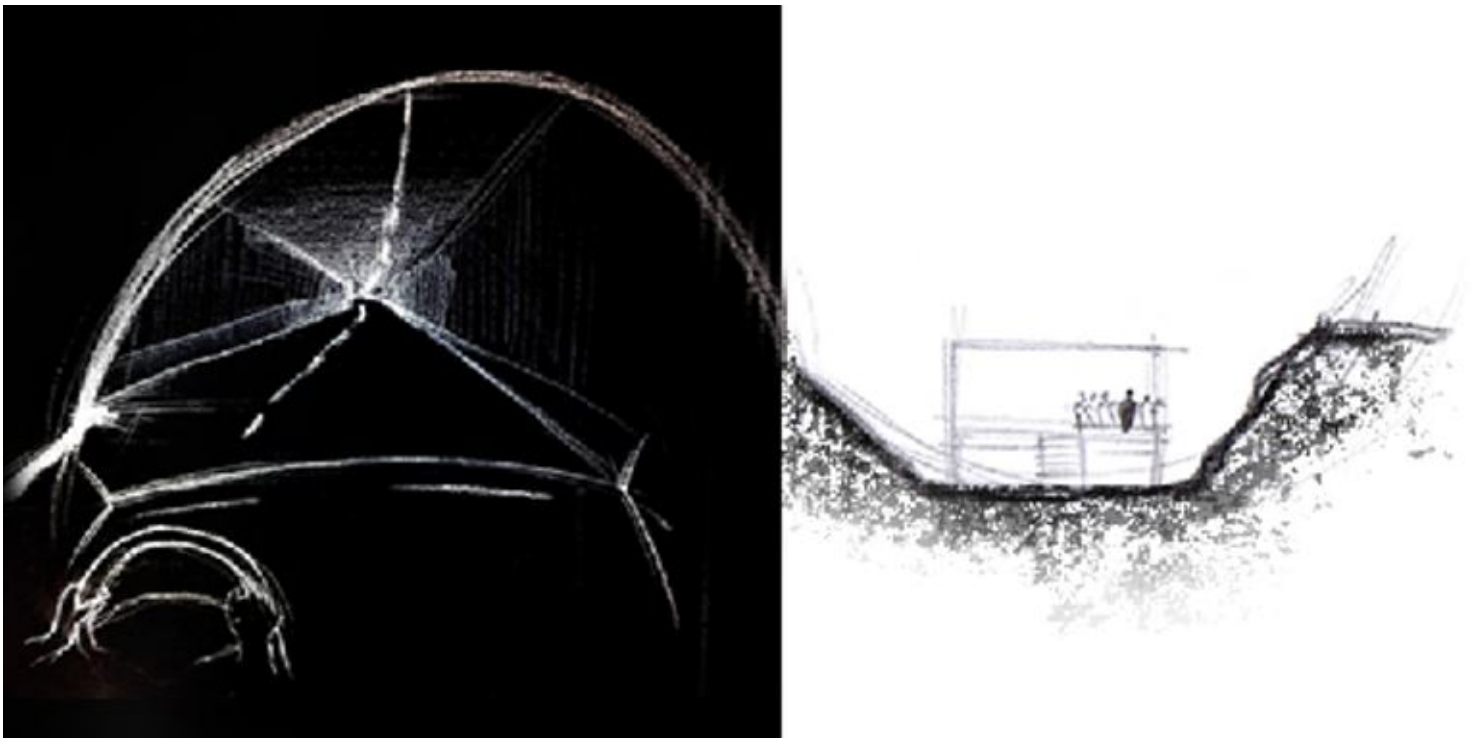

Εικόνα 11: Ο συνδυασμός των δύο χώρων δυσκολία- καταφύγιο

Η εργασία συνδέει τη χωρική εμπειρία με την ψυχική λειτουργία και αναδεικνύει την αρχιτεκτονική ως φορέα νοήματος και ταυτότητας.

Function and Use in Architecture: From Observation to Design

This study explores the architectural experience through the analysis of two contrasting spatial conditions: the space of difficulty and the space of refuge. It focuses on experiential observation and the psychological and sensory effects that architectural environments exert on the user, emphasizing the active participation of the body in spatial experience.

The research centers on the experiential dimension of architecture, examining how space—through materiality, form, light, sound, and symbolic function—affects human experience and strengthens the relationship with the environment. The analysis is based on a comparison of two opposite yet complementary experiences: on one hand, a highway tunnel with no visible exit, as a space of isolation and pressure; and on the other, the student’s position on the stage of the theater at the Panathenaic Stadium, where she participated as a choir member, as a space of expression and emotional uplift.

The tunnel represents a “space of difficulty,” transitional and psychologically charged. The curved geometry, limited perspective, lack of natural light (image 1), the use of concrete, and fragmented lighting compose an

oppressive environment. Shadows intensify monotony, and the acoustic resonance amplifies the sense of entrapment.

As one progresses, the tunnel's curves unfold continuously, enhancing the feeling of isolation and uncertainty. The repetitive geometry and extended length create the impression of an endless journey, while the weak lighting heightens spatial ambiguity and emotional tension.

The experience transforms from practical to existential. The tunnel activates archetypes of the unknown and isolation. The sense of time becomes distorted, and the journey takes on a ritualistic character. The unclear exit (image 2) and lack of orientation place the body on the defensive. The tunnel is imprinted as a path without constants (image 3).

In contrast, the theater stage at the Panathenaic Stadium is experienced as a "space of refuge." The symmetrical, amphitheatrical design creates clear
orientation and a sense of unity (image 4). The marble's materiality reflects light, enhancing clarity. Natural lighting unifies the space with the environment, imparting a ritualistic dimension (image 5).

The transition from the underground corridor (image 6) to the stage, from semi-darkness to open space, acquires symbolic meaning. The stage becomes a place of empowerment, while the presence of the audience strengthens the collective experience.

The experience on the Panathenaic stage is a meeting with the archetype of refuge and protection. The architectural design creates an environment that supports emotional and artistic well-being and activates the need for safety and expression (images 7, 8, 9, 10).

Lighting, whether natural or artificial, enhances theatricality. Shadows and lights form a scenography. Sound diffuses smoothly, highlighting the space's acoustics.

Through architectural means, the study reveals dualities: light/darkness, flow/stillness, extroversion/introversion, fear/inspiration.

In conclusion, space activates the senses, affects the psyche, and shapes memory. Architecture defines how we move, express ourselves, and relate to
others. The tunnel and the stage at the Panathenaic Stadium form two opposing yet complementary poles of an architectural narrative about fear, memory, and redemption (image 11).

The study connects spatial experience with mental function and highlights architecture as a bearer of meaning and identity.